

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica ishaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za po leta 2 gld. 40 kr., za četertleta 1 gld. 30 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold. za pol leta 2 gold., za četert leta 1 gold., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXV.

V Ljubljani 17. vel. travna 1872.

List 20.

II. Križ — predmet verne pobožnosti in kerščanskega šitljenja krasota.

Mene pa Bog varuj, da bi se z drugim
hvalil, kot s križem Gospoda našega
Jezusa Kristusa." Galač. 6, 14.

Kakor sveta Cerkev povsod pri stavljenji ali zidanji vež in hiš Božjih, pri svetih obredih, pri molitvah, blagoslovih in pri deljenji svetih zakramentov v potrebuje znamenje križa, ter vse začenja in skončava s tim častivrednim znamenjem: tako so tudi prvi kristjanje ne le znamenjali se s svetim križem, temuč okraševali so z njim svoje cerkve in hiše, knjige, oblačila, svete podobice in druge lepотиje, kakor nam to spričujejo starodavni iz grobov mučeniških izkopani spominki.

Da je v starodavnih časih že križ bil glavna krasota cerkev in altarjev kerščanskih, se sklepami sme na pr. že iz besedi sv. aposteljna Pavla: „O nespametni Galačani, kdo vas je premotil, da niste pokorni resnici, pred katerih očmi je bil Jezus Kristus popisan, kakor da bi bil med vami križan!“ (Gal. 3, 1.) Verjetno je, da so ob času Laktancijevem v navadi bili križi, ker on o mučenji Kristusovem takole popéva:

Kdor koli prideš do prága srédnjega templja,
Tukaj obstoj, poglej! Nekriv za tvojo pregreho
Sem terpel; zato Me v sercu, v duhu ohrani!
Bil sem jaz, ki vsmilil sem se pregrenke nesreče
Človeštva, prišel na križ
Glej roké z žebli pribite, terdo napéte;
Glej v strani rano silovito, kri 'z nje tekočo,
In prebodéne nogé, glej ude života kervave!

Laktancij. *)

Po hišah križ imeti, ta običaj prihaja iz prav staréga časa. Sveti Janez Zlatousti piše: „Povsod, v hišah, na terjih, v samoti itd. je križ v slavi.“ Andrej, nadškof Kretiški, imenuje križ „hišino brambo.“ Tako spričuje Rufin, „da so poganski obrazi na durih, oblokih in stenah v Aleksandriji zaménjani bili s križi.“ Tako piše tudi blaženi Nil na prokonsula Olimfiadorskega, „da so na vseh stanovališčih križi [vstavljeni v spominj smerti Kristusove“. Tudi sv. Janez Damascenski spominja na križe, kateri se nahajajo po hišah, v počivališčih, na ulicah itd.

Kmalí je prišlo tudi v navado na cestah in javnih

tergoviščih križ postavljati kot znamenje viteštva ali zmage. — Kadar je pod cesarjem Konstantinom Vélikim poganstvo premagano bilo npravno in državno, tedaj je sam pobožni ta cesar znamenje svetega križa vstavil najprej na vojaške zastave, potem pa je za tri vélike terge glavnega mesta Carigrada iz medi ukazal viliti tri vélike križe: prvi je bil pozlačen in je stal na zmago-slavnih vratih tergovišča, drugi na porfirovem stebru na tergu „ljubezen do bližnjega“ imenovanem, tretji na marmorni sohi ali stebru na krušnem tergu. (Euseb. hist. cap. 32.)

Evzebij hvali tega cesarja, da je na mesto poganskih stolpov na cestah staviti velel križe. Običaj ta je bil splošenj tako, da je sveti Janez Zlatousti v neki pridigi reči mogel: da skoro na vsakem mestu more človek viditi, v kakem čiščenji je sveti križ na javnih terjih. To je najprej znamenjalo zmago kerščanstva nad poganstvom, je toraj znamenje zmage, kakor so naše zastave in obhoje ali procesije; tudi se je svetu kazalo tako spoznavanje kerščanske vere; po tem so hotli dati kristjanje glavnemu mestu in celi državi namesti poprejšnjega poganskega obraz in pomen kerščanski, kjer je tam, kjer so prej podobice malikovske spominjale na pagansko nevero, povzdignjen bil zdaj sveti križ. Naposled so s čiščenjem svetega križa hotli oživiti in raznéti vero in pobožnost kerščanskemu ljudstvu, in podeliti očitnim mestom in celi okolici novo krasoto kerščanskega življenja.

Konstantin si je izbral križ za državsko zastavo (vexillum ad crucis formam, quod Romani labarum vocabant), katero zastavo si je Julijan odpadnik zastonj prizadeval odstraniti; prejšnji znak hudodelnikov je postal znak gospodovanja in blišča kraljevskega.

Po tolikih zmagah svetega križa nimamo se čuditi, da je križ pri vseh očitnih obhodih in sprevodih spremljevan bil s prižganimi voščenicami ali voščeniimi svečami. Že ob času svetega Janeza Zlatoustega je križ pervo mesto imel pri obhodih ali procesijah, kateri je bil vložen z zlatimi biseri in dragim kamnjem, in se je nosil vselej najnaprej. Bila je to zastava nebeškega kralja.

Tako je bil za najstarejših časov običaj cerkve staviti v križevi podobi. Surijski življenji svetega Porfirija (26. svečana) govori, da je cesarica Evdoksija po tem svetniku v Gazi na mestu, kjer je pred tim stal hram poganski, postaviti dala cerkev kristjansko, ktera je imela križovo podobo.

Ravno to spričuje častitljivi Beda o cerkvi v Si-hemu, v ktere sredi je bil Jakobov vodnjak, iz kterega je Samarijanka vode dajala Gospodu. Zlasti so verhovali in veže cerkvene s križi zaljšali se v najstarejših časih. Že cerkev verh Oljske gore je imela križ, spričuje sveti

*) Lactantius Firmianus (Lucius Caecilius), latinsk cerkveni očak, rojen v 3. stoletji po Kristusu od neverških staršev, učitelj govornišstva v Nikomediji v Bitiniji, je umrl v Trier-u leta 300. Zavoljo lepe pisave so ga imenovali kerščanskega Cicerona. V svojih „Institutiones divinae“ je skazoval, kako kerščanstvo v resnici zedinja in v soglasje povrača filozofijo in vero. Sedmeri zvezki njegovih „Institutiones“ so dosegli že čez 100 natisov, odkar je tiskarstvo iznajdeno.

Jeronim, kadar piše: „Patibulo Domini coruscante ac radiante Anastasi ejus de Oliveti quoque monte fulgere vexillum.“ (In c. 1. Sophor.) Da je ta križ s čudeži oslavljen bil, piše Kodren.

Da so križi tudi na mestnih vratih pripravljeni bili, spominja Gregor Turski. Poleg Kodrena je na zlatih vratih mesta Carigrada bil križ, kateri je v nekem viharju se poderl. Nadškof Kretiški Andrej pravi, da je križ „stražnik in mesta branitelj.“

Kot znamenje Božjega varstva so zgodaj že križe postavljali na morskimi ladjah. Svedok ali priča tega je sveti Janez Zlatousti, kateri vidoma o tem spričuje, da se križ oslavlja „na morji, na ladjah in na ostrovih.“

Sveti Efrem pravi, da je križ „kermitelj plavajočih na morji“, in sveti Ambrozij, da [tisti srečno končajo vožnjo po morji, kateri imajo na svoji „ladiji križ pred seboj.“

Od davnih časov so obleke redovniške olepševale se s križi. Pahomij je svojim učencem na obleko narediti rekel rudeče križe. Sveti Dorotej opisuje oblačila mnihov ter pravi, da vsakteri na svojih ramenih ima križ. V življenji svetega Štefana mlajšega se pripoveduje o nekem sleparju Gregorju, kateri se je oblekel v mniško opravo in je šel k Konstantinu Kopronimu, pa je bil oropan redovniških oblačil, in sneli so mu tudi križ. Sveti Efrem piše, da razbojnik, kadar vidi mnihov, pade na kolena in moli, ker oni vselej križ nosijo na sebi. Tako so nosili mnih pokrivalo za na glavo ozaljšano s križem, kar se dans še nahaja pri armenskih mnihih. In to je znano, da obredne oblačila so znamenjane z mnogimi križi, kateri običaj vzlasti gospoduje pri nezedinjenih gerkih. Tudi sicer so kristjanje križ nosili seboj, vzlasti mučenci, da so tim pogumniše korakali v smert, tako sveti Prokar, kateri je pod Genzerikorn dosegel palmo mučeništva, in premnogi drugi.

Za kraljev francoskih Karolcev in saksonskih cesarjev je bilo v navadi, križ postaviti iz hvaležnosti za prejete dobrote v cerkvi ali na mestu, kjer je kdo prejel kako posebno dobroto, kakor nam pripoveduje častitljivi Beda, Gregor Turonski in spisatelj čudežev svetega Urha.

Od časa Konstantina Velikega so peneze ali denarje značili s križem. Od tod so ime dobili naši krajcarji in španjolski kruciat. Tako so s križem poznamnani bili tudi gerbi kraljevski.

Križ se je posebej rabil pri častnem sprejemanji škofov, kraljev, cesarjev in drugih znamenitih oseb. Kadar je sveti Porfir vernil se v Carigrad, so ga prebivavci sprejeli s petjem, psalmi in s križem. Iz pregnanstva vračajočega se škofa Cezarija so spremljali meščani s križi in gorečimi plamenicami ali baklami. Tako sprejetje so prebivavci carigrajski pripravili bili svetemu papežu Janezu in tako so bili sprejeti poslanci papeža Hormizda.

Kadar je puščavnik Evfemij odpravljal se v puščavo, zbral se je ljud k njemu s križi in svetilnami. Papeža Hadrijan in Leon sta Karolu Velikemu, prihajočemu v Rim, naproti poslala križev, svetinj in mestnih zastav. Običaj, cesarjem in kraljem nasproti hoditi s križem, je zgodaj postal tako splošen, da je sveta Cerkev v ta namen naredila lastne obrede.

Škofom križ prednašati, ta običaj izvira iz časov Gregorja Velikega.

Tako je bila stara navada že, prisegati na križ. Kadar je Pelagij obdolžen bil pri papežu Vigiliu, da je deležen vražništva, se je tega krivičenja očistil s prisego na križ in evangelij. Ko je sveti Maksim mnogo Monoteletov, med njimi tudi Teodozija škofa Cezarenskega, pripravil k pravi veri in spreobrniti, so le-ti prisegali na križ, potem na evangelij, prisegali so na po-

dobe Kristusove in njegove Matere, da bodo stanovitni ostali v katoliški veri.

V cerkveni zgodovini o VIII. zboru proti Fociju se pripoveduje, da so v Carigradu zbrani škofje v spominj, da s Focijem nobenega tovarštva in porazumenja nimajo in imeti nočejo, to pisano spoznanje položili na križ. Velika kazen je čakala tistih, kateri so na križ opravljeno prisego prelomili.

Tako vidimo sveti križ skozi vse čase do dans v veliki častitosti, na vežah božjih in zastavah, na oltarjih in tergih itd. Povsod se sveti obraz križanega našega Zveličarja.

Vzhodnji kristjanje še zdaj svojim otrokom na čelu z razbeljenim železom vtiskujejo znamenje svetega križa. To se godi za to, ker Mohamedani dostikrat krajejo kristjanske otroke, da bi iz njih dobili si sužnjev in izredili si jih v turški veri; ker so pa sovražniki križa, to je znamenja kristjanskega, toraj nočejo ne otroka ne sužnja takega, kateri bi križevo znamenje nosil na čelu ali sicer na svojem obrazu.

Pobožnosti za sv. Očeta.

(Izročeno.)

Slavni odbor bratovšine sv. Mihaela na Dunaju je misel zbudil in po avstrijskih škofijah razglasil naznanil, da bi se to poletje (in sicer od 2. julija, t. j. Mariinega obiskanja, do 15. avgusta, t. j. Mariinega vnebovzetja) napravili sprevodi na božje pota Matere Božje s tim namenom, da bi Gospod Bog v svojem neskončnem usmiljenji konec storil stiskam sv. Očeta in naše sv. Cerkve ter avstrijskim narodom zopet dodelil mir in edinost. Kolikor je do sedaj znano, se bodo sprevodi tako-le verstili: V dunajski veliki škofiji je ukazal kardinal Ravšer, da se podá od bratovščine sv. Mihaela napravljene sprevod pod vodstvom škofa in velikega namestnika v Pottenstein-u k „Mariji Tolažnici“ v tiski. Začne se ta sprevod 6. julija v veliki cerkvi sv. Štefana in se tam 8. julija sklene. Veliki škof vabijo duhovščino, naj spodbuduje verne k vdeležitvi tega sprevoda, ali pa, kjer bi to ne bilo lahko mogoče, naj napravijo med 6—7. nedeljo po Binkošti svoj lastni sprevod na kako bližnjo božjo pot Matere Božje. Po solnograški, linški in št. hipoliški škofiji se bodo po povelji dotičnih škofov napravile take slovesne procesije na božje pota M. D. — Kardinal Švarcenberg iz Prage bo vodil mesca julija sam tako procesijo v št. Marjeto, ter je vsim župnikom ukazal tisti čas take sprevode napraviti, in je tudi druge škofije k temu spodbudoval. V sekovski škofiji bo mil. škof peljal procesijo 15. avgusta v Marija-Celje. V lavantinski škofiji pojdejo sprevodi nekaj v Marija-Celje, nekaj po družih Marijnih božjih potih ter bo eno milostljivi škof sam vodil. V Galiciji bo napravil Premiselski škof procesijo na Marijno božjo pot svoje škofije. Na Ogerskem pojde procesija iz velikega mesta Buda-Pešte 2. julija na imenitno božjo pot k „Mariji v puščavi“, in tudi po drugih škofijah se snujejo priprave za enake početja. V Dalmaciji se bodo procesije zavoljo vročine napravile že mesca majnika. — Gotovo tudi naša škofija, kjer verni toliko goreče Marijo časté in za sv. Očeta toliko molijo, v tem spodbudljivem in potrebnem početju ne bo zastala za drugimi. (Za ljubljansko škofijo so milostni visoko častitljivi knez in škof naročili katoliški družbi, da naj osnuje in vravna to pobožnost, in v kratkem bode družba razglasila svoj nasvet. Vr.) Želeti bi bilo, da bi se to doveršilo še pred žetvo, ko imajo ljudje še bolj čas, in bi se napravile velikanske procesije k Materi Božji po posameznih okrajinah, ena poglavitna nar bolj slovesna pa iz središča naše škofije in dežele iz bele Ljubljane

na kako božjo pot. Vdeležitev bo gotovo velikanska, sad in vspeh gotov.

Sv. cerkev — sveta gostilna.

V vsacem še tako majhnem mestu najdeš tri hiše: gostilnico, mestno hišo in Božjo hišo ali cerkev. Gostilnica je za telo, mestna hiša za pamest, to je, da se v njej le pametne reči obdelujejo, Božja hiša pa je za dušo. Mesto z imenovanimi hišami je človek. Gostilna je slaba poželjivost, mestna hiša je njegova naravna ali svetna modrost in pamet, Božja hiša pa je njegova vera, cerkev. Ljudje pa imajo navadno le dve hiši, poželjivost in svetno modrost; tretje hiše sv. vere pa jim primanjkuje. Grešni človek potuje po nevarnem potu, ker greh stori človeka nesrečnega, kar lahko vsaki dan vidimo. Na svojem popotovanju proti večnosti grešnik težko butaro nosi, ker slaba vst ga teži. Grešnik se na svojem potu vtrudi, pride bolezen, smert, in nazadnje večno pogubljenje. — Navadni popotnik, potujoč po nevarnem potu, noseč težko breme, ko se utruji, poiše si gostilne, stopi vanjo, se poživí in na zadnje plača poštév. Ali mar utrujeni, zdelani grešnik ne najde gostilne, prenočišča? V resnici, Kristus je vstanovil gostilno, napisal ima: „Pri dobrem Pastirju.“ Nad durmi se bere: „Pridite k meni vsi obloženi in betežni, jest vas bom poživil!“ Preglejmo grešnika in gostilno pri „Dobrem pastirju.“

Kerčmar ima svoje sovražnike; ti sovražniki ljudi od gostilne podé, rekoč: Ne hodite v to kerčmo, poišite si druge! Enako se godí grešniku, ki bi rad začel pokoro delati in spokorno živeti. Gospodar odvráča gospodinjjo, prijatelj prijatelja. Popotniku dostikrat ne dopade napis na gostilni, gostilna mu je previsoka, v gostilni mu je ali pretiho ali pa je prevelik šunder. Zakaj pa nebi napis sv. Cerkve: „Pri dobrem pastirju“ grešniku dopadel? Kristus je potreben za vse, za bogate, revne, učene in neučene. V cerkvi sicer ni veselja, kakor v kacam gledišu; je pa ono veselje, ki ga svet ne more dati, je pravi notranji, serčni mir. Popotnik gre dostikrat le mimo gostilne dalje, gostilnik pa žalostno za njim gleda. Enako žalostno gleda Jezus za grešnikom, ki v cerkev iti noče.

O Bog! koliko jih je, ki za časa Božje službe mimo cerkve hodijo, v cerkev pa ne gredó. Zastonj „dobri Pastir“ miloserčno za njimi gleda predobro vedoč, da hité v svoje pogubljenje. Popotnik gre v gostilno, če ravno ima mnogo zaprék premagati, ker njega potreba sili, ker bi brez jedí omagal. Enako gre popotnik grešnik v cerkev, in če začne pridno v cerkev k „Dobremu pastirju“ hoditi, blagor mu! Na potu je spokornosti.

Popotnik stopivši na tujem v gostilno rad sliši, da ga gostilnik podučí zaradi daljnega popotovanja, kakor mu je hoditi, da bo srečno svoj namen dosegel. Vse to dobi popotni grešnik v Božji hiši, v sveti gostilni pri „Dobrem pastirju“. Tu prejme podučenje, kaj ima storiti, česa se varovati, ako hoče večno srečen biti. Lahko se ondi v molitvi z Bogom pogovarja, dobiva polajšanje, serce se začne mečiti, enako popotniku v gostilni postane z Bogom zgovoren, svoj nesrečni stan spoznava, obžalovati začne svoj greh. Iz gostilne odhajóčemu popotniku gostilnik dolg pové in popotnik mora plačati. Popotni grešnik dobi tudi v gostilni v cerkvi pri „Dobrem pastirju“ poštév; toda ni mu treba plačevati, ima še le svoj velik dobiček, zadobi odpusenje grehov, mir in pokoj vesti, veselje in tolažbo serca, ker postane prijatelj Božji. Ali ni tedaj cerkev prava gostilna? Da bi ljudje v hišo Božjo, v cerkev, v gostilno k „Dobremu pastirju“ rajši zahajali, tudi boljše čase bi imeli nego so sedanjí, ko svet le posvetne gostilne ljubi.

Sitar.

Mi in oni.

Bog je dal človeku razum, da naj rabi mišljenje ter spoznava resnice, ki so mu potrebne v življenju. Ljudje rabijo to prelepo moč, dobro vedó, kaj vstreza njihovemu aercu, kaj bi bilo dobro za zložnost, kaj bi zadostilo njihovej željnosti po vživanji, bistro vedó poiskati sredstev, da bi si vse to pridobili in prisvojili, — toda eno pozabijo in sicer eno, edino potrebno, vse moči svojega razuma napenjajo, da bi si naredili srečno časnost; toda kaj malo mislijo, kako bi si pripravili srečno večnost; premišlujejo, kako bi vstregli prevzetnosti, čistilakomnosti in poželjivosti, nimajo pa časa obrniti misel na dušno lepoto, dušno moč in slavo: zato jih je pa tudi le malo, kateri bi se globokeje pečali s sveto cerkvijo, voditeljico v večnost; ker bi pečaje se ž njo in njenimi zahtevami morali časnosti dati ves drugačen obraz, zakreniti jo na ozko, ternjevo pot, zato se jim cerkev nekako nadležna zdi, kolikor manj mislijo na njo, tem ljubše jim je, začenja se jim merzeti do nje in poprimejo se radi vsacega, tudi nedozvednega vzroka, le da bi to svojo mlačnost do cerkve in počasno odvráčevanje od nje vsaj sami pred saboj zagovarjali. Ne gledajo, koliko vzroki tehtajo, ne vživajo uma tako, kakor sploh v svojem delovanju za življenje, zadovoljujejo se s plitvim pogledom. In če se ukljub vsemu svojemu umovanju v življenju tolikanj motijo, ali se ne bodo tolikanj laglje motili tu, kjer še misliti nečejo in je vendar pravo spoznati veliko težje, kakor pri razmérih vsakdanjega življenja; zato dobijo sicer veliko denarja in menijo, da so bogati; toda reveži samo ponarejene stotake imajo in berački so, vredni največjega milovanja. Tacega napáčnega denarja, ki ga bi sicer lahko kot tacega spoznali, ko bi le kolikaj misliti hoteli, je dandanes silo veliko. Poglejmo nekoliko le en lažnjiv stoták.

Ta lažnjivec je ugovor: „Katoličani in posebno duhovni, so sami nevedneži!“ To je slép cekin, za ktere ga se je že prepogostokrat prodala ljubezen do cerkve, kupilo sovraštvo do njé. „Res, sami so nevedneži; — ne, taka družba mi ni ljuba, merzi se mi nevednost in nevednost goječe društvo.“ V tem pomenu modruje taki mlačnež, ne potrudi se pa svoj razum nekoliko napeti in premisliti, če se po pravici katoličanom in posebej duhovnom nevednost očita. Sum do te terditve bi moralo vzbuditi to le premišljevanje: a) Katoličani so se učili v ravno istih šolah, nižjih in višjih, kakor njihovi nasprotniki, latinske, bogoslovne in višje šole so doveršili s prav dobrim, z izverstnim vspehom, morda z boljim od unih, ki jim zdaj nevednost očitajo; oni so sloveči zdravniki — tedaj bi se jim ne mogla ravno nevednost očitati, vsaj po pogledu na te djanske skušnje ne; in če se jih vkljub temu mnogo s tem očitnjem vjame, moramo reči, da se pregrešé nad svojim razumom, ker verujejo, ne pomislé, če je to verjetno, ali ne.

b) Kako je to, da naši sovražniki katoliške duhovne psujejo za tako nevedne, dokler so res pravi, katoliški duhovni; ali če kateri prestopi v nasprotni tabor, je pa kar hipoma učen, razsvitljen, se mu po vsem svetu v cerkvi sovražnih glasilih himne prepevajo, mu vsi prešinjeni njegove učenosti podpisujejo zaupnice ter bi ga radi v njih zagreblí? Ktero solnce mu je prejšno tmino tako naglo razgnalo? Ali se je morda v njegovej glavi čudež naredil? In ako bi se tak odpadenec zopet skesano nazaj povernil v cerkev, zopet bi bili časniki polni njegove „neumnosti!“ Ta nedoslednost vendar kaže, da očitanje nevednosti je le limanica za take, kateri nočejo misliti, kaj je resnica, kaj se vjema z djanskimi razmerami, kaj ne?

c) Kdor kaj misli, moral mi bo priterditi, da vsaka

nevednost ni ravno sramotna, marsiktera je kar naravnost častna. Mislimo si popačenega človeka, izvedenega v odtetosti revnih, v porabljanju pripomočkov, da bi dosegel svoje slabe nakane, izvedenega v mesenem življenju, s katerim jih toliko v nesrečo spravi, v spletkah, gladkem, zapeljivem govorjenju? Ali se bo mar smel s to svojo vednostjo ponašati? In ali bi bilo človeštvo srečno, ko bi bili vsi v teh in enacijh strokah izvedenci? Silo veliko taci zvedencev je na ljubljanskem gradu in v enacijh „častnih“ hišah, še več, jih je pa prostih, toda le v nesrečo vsem, katerim koli se približajo. Kako bi bil svet srečen, ko bi bil v vsem tem neveden (priprost), koliko bi bilo manj zdihljejev, koliko manj solz! Katoliška cerkev pa ravno to nevednost uči, za to nevednost dela z vsemi svojimi močmi in le to obžaluje, da ne napreduje tako kakor želi, da ni že davno vsega sveta pokopala v to nevednost. In če se jej iz tega ozira očita nevednost, ali ne boš priterdil, da je ta nevednost častna?

d) A morda se katoličanom očita nevednost le oziroma na vednost njihovih nasprotnikov; za to vednostjo bi bili tako daleč zastali, da se morajo nevedneži imenovati. „Razum, kaj pa ti k temu praviš?“ „Iz tega, kar mi naznanjajo oči in ušesa, moram sklepati, da je tu stvar ravno narobe!“ Kar se tiče naravnega znanja, katoličani vse to vedó, kakor njihovi nasprotniki, le s tem razločkom, da se katoličani varujejo mnogoterih napačnih sklepov, kakoršne mnogi nasprotni učenjaki dozdevno iz teh naravnih znanj izpeljujejo. Le en sam izgled nej podám. Katoliški in protikotliški učenjak oba občudujeta velikansko svetovje, preiskujeta neizmérne prostore, iščeta postav, zakonov, po katerih se to svetovje suče, oba sta izvedenca v fiziki, kemiji, astronomiji. Toda katoliški učenjak ostane pri tem, kar vidi, kar skusi, on bere zakone in njihovo delovanje, ter izvaja na te opazke se naslanjajoče sklepe. A zoperkatoliški pa poskoči čez pravo mejo in začne terditi: ti zakoni so večni i. dr. ter na zadnje terdi stojič(?) na svojej podlagi, da ni Boga, da ni njega, ki bi bil stvaril te zakone! Toda vprašam, ali res to bere iz svetovja? On, ki pravi, da se postavlja le na tla skušnje, naj nam pové, kdaj ga je ta skušnja učila, da to kar je, bi moralo biti večno, bi ne moglo v času nastati? Skušnja ga le uči, da dokler se gajo poizvedbe človeškega rodú, je svetovje zmiraj isto in se še suče po istih zakonih! To in nič več ne more on viditi s svojega stališča. On maha s svojimi terditvami le po zraku — ter očita katoličanom nevednost zato, ker se derže v naravno odločenih in določenih mejah. Toda, kdo je tu neveden? Martisti, ki ostane v mejah naravnih in toraj pri resnici, ali oni, ki jih preskoči, ki jih zapusti ter hoče imeti v njihovem krogu, česar nimajo? — Enaka je tudi pri najvažnejših, najtežjih vprašanjih, pri vprašanjih o duši, o človeku, sploh o svetu in njegovem začetku. Katoličani vse dobro vemo, kaj terdijo nasprotniki o tem; ali še več vemo kakor nasprotniki sami; nam je namreč prav natanko znano, da so te terditve napačne, in sicer zato, ker so nekaj same sebi, nekaj drugim razvidnim resnicam nasprotne. Naši zaničevalci pa ne vejo, kaj katoliška cerkev uči, vsaj vsih nauk v njihovej notranji zvezi, njihovej globokosti in visokosti ne poznajo. To se n. pr. vidi pri nauku o nezmotljivosti papeževi: naj jo katoliški škofje še tako natanko razlagajo, naj jo katol. učenjaki še tolikokrat razkladajo; vse je zastoj, oni se nočejo podučiti, mar jo razkladajo po svoje, podtikujejo jej tak obseg, da je res smešna; toda pri tem delu osmešijo sami sebe. Oni namreč, mahaje po taki nezmotljivosti, ne tepejo ka-

toliške cerkve, ampak svojo lastno domišljijo, ki si take nesmiselnosti zloži. In tako bi lahko še mnogo enacij zgledov našeli — to njihovo ravnanje bi lahko vsak misleči človek spoznal, a kdor noče gledati pa noče in ni se čuditi, da zadene ob nerodno nastavljen kamen, ter pade. Iz vsega rečenega pa sledi, da primérjavaje vednost katoličanov in njihovih nasprotnikov smo primorani pripoznati, da katoličani veliko več vedó od protikotličanov. Ker katoličani vedó 1) vse, kar je znano unim, zraven pa še napačnosti nasprotniških terditev, in 2) znane so jim lepote nauk, nasprotniki pa jih ne poznajo, k večemu sem ter tje vjamejo kak žark, a ne morejó prenašati njegovega sveta, enako, kakor je nadležna bolnemu očesu lepa dnevna luč, tako prijetna zdravim.

Koliko veljave ima toraj očitane nevednosti? Kakor megla pred vzhajajočim solncem, enako zgine ta terditev pred globljim pogledom. Zato te prosim, sedanjí svet, misli nekoliko, rabi prelepi dar, svoj razum, in sramoval se boš opazivši, kako si preziraje tehtne razloge zabredel od vere, od katoliške cerkve, sledeč le praznim penam, sicer lepo pisanim, toda nič vrednim, k večemu v igračo otrokom.

A. J.

Slava jezuitom!

Vesoljnemu svetu je znano, in stokrat je neoveržljivo dokazano za slehernega, kdor resnico ljubi, koliko važnost in kako mnogoversten vpliv ima jezuitovski red že čez tri sto lét v cerkveno, znanstveno in tudi družbinsko življenje. Pravi steber so bili ves čas katoliški cerkvi in družbi. Kjer koli so bivali, so katoliško zavest ali obudili ali ohranili med priprostim ljudstvom in visokimi oblastniki; ni je vednosti, v kateri bi se ne bili kot izverstniki odlikovali; vzlasti jih v izreji mladosti do sedaj nihče ni prekosil. Resnično in spolnjeno je, kar je pap. Pavel III. govoril, ko je njihove štatute prebral, namreč: „Zares, tu biva duh božji! pobožna gorečnost očetov bo dajala stiskani cerkvi brambo in slavo.“

In vendar je imela ta slavna družba ob vsih časih toliko sovražnikov, in več kakor kedaj jih ima dan današnji, ki se od dne do dne množé in se zaletujejo v ta steber, da bi ga poderli, kakor bi hotli z novim zatiranjem praznovati stoletnico prvega zatrenja l. 1773. Kdo pa so bili in so še zagrizeni nasprotniki jezuitov? Sploh so vsi nasprotniki kat. cerkve tudi sovražniki jezuitov; kajti ta red je izrastel prav iz oserčja in bistva kat. cerkve; zato so sploh cerkveni sovražniki tudi nasprotniki tega reda, namreč neverniki in prostomavtarji, ki so se zakleli, kerš. vero zatreti, po imenu kristjani in lažiliberalci, vsa derhal judovskih in brezverskih materialistov, katerim je vse katoliško tern v peti in zlasti ta red prav po satansko čertijo, besno napadajo, hinavsko obrekujejo, ljudstvo in vlade zoper njega šuntajo, in se v ta namen slehernega še tako napčnega sredstva poprijemajo. — Ravno je prihrumel ta vihar zoper jezuitovsko družbo iz pruskih deželá tudi v avstrijske, in že je več pseudo-modrih mestnih svetov in po liberalskih časnikih zmotenih srenj svoje prošnje vložilo zoper jezuite, katerih po duhu in djanji prav nič ne poznajo. Le njih voditelji dobro vedó, da, dokler stoji ta steber kat. cerkve, s svojimi brezvernimi naklepi nič ne opravijo, ter se ne dá vkoreniniti brezverska šola, ne okužiti zakonsko in družinsko kerš. življenje, ne omajati veljava rimske cerkve in ljubezen do sv. Očeta. In dasiravno imajo ti sovražniki jezuitovske družbe na jeziku svobodo in enakopravnost za vse vere in nauke; dasiravno so se jezuiti v poslednjih vojskah izverstno vedli: vendar jih ti liberalni vitezi naše liberalne dobe le kot hudodelnike zatirajo in v pregnanstvo silijo; prav

kakor Iškarijot išejo priložnosti, jih izdati. Tudi lažnjivi „Tagblatt“ je začel vnovič zoper nje divjati.

Ni namen tih verstic, donašati celo apologijo ali celo zgodovino tega reda; to bi bilo preobširno in zastonj; saj bi nasprotniki ne sprejeli resnice, ktera je njihovem naklepom nasprot; ne ljubijo luči, ker so njih dela hudobne. Navoditi hočemo le nekatere izreke in misli slavnih veljakov in zlasti tudi pervakov nekatoliških vér, iz katerih se bo očitno vidilo, da izverstni učenjaki različnih narodov in vér so vse bolj pravično sodili o tem slavnem redu, da tedaj le strast in nevednost, hudobija in enostranost more tako krivično ves izverstni red obsoditi, kakor je to storil pretekli vek in namerja naša doba.

Zaslišimo le nekatere izreke slavnih mož o jezuit. družbi. Učeni Hugon Grocij piše: „Velika je njihova veljava pri ljudstvu zavolj njih svetosti in nesamopridne izreje mladosti“.

Bako Verulam: „Kar zadeva izrejo, se smé kratko reči: Obiši njih šole! Zmed vsega, kar se sicer nahaja, ne najdeš nič boljšega“.

Izverstni Leibniz pravi: „Da imajo jezuiti toliko sovražnikov med svojimi domačimi verniki, pride veči del od tod, ker se pred drugimi odlikujejo in slové“.

Celo neverni Voltaire piše: „Kaj sem videl skozi 7 lét?.. Truda polno, zmerno, izverstno življenje; — vse ure razdeljene med šolsko in redovno delovanje. Vzajem 1000 prič, in nihče me ne bo laži obdolžil. Nič se ne najde bolj krivičnega in ostudnega od tega, jih dolžiti premehke, razuzdane npravnosti.“

Bogotajec Lalande govori: „Ime jezuit je ljubo mojemu srcu, mojemn umu, in moji hvaležnosti... izverstna, čuda vredna družba 30000 mož, ki se neprenehoma in brez samoprida pečajo s podučevanjem, pridigovanjem in misijonstvom, z vsim človeštvu ljubim in koristnim delovanjem. Tiha samotnost, zmernost, zatajvanje sebe jih edini v prečudno družbo za vednost in čednost, jih dela viteze vere in človečanstva“.

Carinja Katarina II je rekla: „V družih deželah jih niso mogli nikjer nadomestiti; čemu toraj odpravljati nje, ki se izreji, tedaj očitnemu blagru žertvujejo“.

Protestant dr. Koeller piše: „Slehnemu pravemu protestantu so jezuiti desetkrat ljubši, kakor novopaganški neverniki“.

Slavni Janez Müller pravi: „Kmalo po njih zatrenji se je pokazalo, da je padla splošna bramba vse veljave“.

Kralj Henrik IV: „Ne najdem jezuitovskih nasprotnikov med pošteniimi, dobrimi kristjani, ampak med svojimi libertini; tem so tern v peti.“

Znani J. Görres pravi: „Vse sovraštvo do cerkve so zvernili na jezuite, kakor je bil Jezus obložen z grehi vsega sveta; vsak paglavec na nje kamne meče in pljuje, (češ) oni so vse zadolžili, so brezno vse hudobije“.

In izverstni Möhler piše: „V tem redu se je zedinilo kmalo vse, kar ima katol. cerkev izverstnega; oni so pravi antiprotestantje, zato se na nje zлива vse sovraštvo. V tadanji sili časa se je mogla zbuditi posebna moč; to se je zgodilo v jezuitih, in zato jim je svet hvalo dolžan“.

Abraham a s. Klara: „Kaj je bolj hvale vredno, kakor jezuitovska družba? Ognjeni oblak so imeli Izraelci; tak ognjen oblak je bil Ignacij (Ognjoslav), ki jih je veliko tisuč rešil egiptovske temote. Primerja jih dalje orehovem drevesu; čim več sadu ima, tem bolj paglavci vanj krepeli mečejo“.

In še (sedaj nesrečni) Michelis piše leta 1865: „Jezusov red je velicega zgodovinskega pomena; on ima nezmerne zasluge za cerkev, veliko pravico do hval-

ležnosti katol. Nemčije. Popolnoma sem prepričan, da je novo vstanovitev tega reda v cerkvi terjala vesoljna zgodovinska pravica in da vsi nemški katoličani so v prid zavarovane vestne svobode dolžni porok biti za vstavljeni obstanek tega reda“.*)

Tako slavijo ta izverstni red učeni različnih vekov, narodov in vér. Še sto in sto tacih zgledov bi se moglo v slavo jezuitovski družbi navoditi. Da pa ne utrudimo s posameznimi izreki, zaslišimo še sodbo nemškega učenjaka in državnika, ki je spisal l. 1853 celo knjigo o tem redu in njegovih zaslugah.

Luteranski skrivni državni svetovalec dr. Lorenc H. Fischer je l. 1853 nabiral in pojasnoval vse tožbe zoper jezuite in jih priobčil v bukvah z naslovom: „Obsojenje jezuitov iz stališča zgodovinske kritike, očitnega prava in zdrave pameti“ (Lipica, Hoffmann). To je on vse skupaj spravil in naznanil, kar so si kedaj zmislili naj hujši sovražniki jezuitov. In kaj se je pokazalo iz tega preiskovanja? Ta protestant sam je tako le razložil: Tako je tedaj doveršena vsa versta tožbá, in h koncu se vidi, da ne zoper jezuite družbe Jezusove, ne zoper djanje njenih udov se ne dá dokazati kako nasprotno ravnanje zoper deželske ali npravske postave, ne iz pretečenih časov ne iz sedanjih. Po vsem tem preiskovanji se ne bojim, v svesti si, da sem popolnoma dober protestant, svojega živega prepričanja s tim le naznaniti:

1. Jezuitovski red je, brez ozira na versko stališče, v svojem principu prečudna in spoštovanja vredna npravna naprava, kateri ne moremo nobene druge primérjati. — Družba, ktera ideji ali vzoru — delati za čast Božjo v zveličanje ljudi — se zato odpovedati vsemu pozemeljskemu veselju in vžitku, vsi častiželjnosti in osebni svobodi — v to vedno delati celo z nevarnostjo življenja — ktera (pravim) hoče edino le temu posvečevati svoje življenje, zasluži spoštovanje celo tistih, kateri po svojem verskem stališču ne odobrujejo načina, po katerem ta družba dela za to blago delo pobožnosti.

2. Ker je po načelih njihove cerkve prava vera le v katoliški cerkvi ter se od nje ne more ločiti, spričuje 300 lét tej družbi, da od svoje perve dolžnosti in zaveze nikdar ni odstopila, če so tudi bili kateri posamezni udje nestanovitni in so v človeški slabosti padli. Take zmote posameznih celi družbi podtikati in jo zato obsoditi, je krivično pred stolom zgodovinske sodbe.

3. Kar zadeva družbino delovanje v našem času, ga ne more nihče obsoditi, kdor pozná in prav presodi sedanje stanje, da je sedanja verska mlačnost med ljudstvom poglavitni vzrok razpada in puntanja zoper vsakošno oblast v državnem, občinskem in družinskem življenji, da toraj vsako sredstvo, ktero vero in pobožnost oživlja in vterja, naj pride od ktere verske strani koli, zasluži posebno podporo vsih vlád, ktere niso napčne misli, da bodo s tim svojo veljavo in pravice rešile, ako se deloma znebó vladarske oblasti.

4. Ker se mora v jezuitovskem redu in njegovi delavnosti tako sredstvo spoznati, ktero s svojo pridnostjo za poživljevanje vere med vsimi stanovi vsim nevarnim naklepom sovražne stranke pot zapéra in zavéra: je to vzrok, da jim tako djanje nakopava hudo sovraštvo vsih tistih, ki so očitno ali skrivaj na strani teh sovražnikov.

5. Zato so tudi poglavitni vekači zoper jezuite med načelniki (glavarji) puntarskimi, katerim se je pridružila še cela versta manjših duhov, nemško- (in sedaj staro-) katoličanov, slabih časnikaev, in ker je v nekterih krajih že stara presoja (lažnjiva misel) zoper jezuite, se

*) Red je še ravno tisti, kaj pa Michelis? o čudna učenost in doslednost!

pridruži še množica nevednežev, ki sami nič ne mislijo, ampak tje v en dan za drugimi kričijo, vzlasti, ker se noben glas zoper tako djanje in kričanje ne sliši in ne vzdigne.

6. Ravno to pa je silno žalostna prikazen naše dobe, da taka puntarska sila in prederznost povsod ostrasi še veljavne in podučene može, kateri bi zamogli s svojo veljavno besedo se krepko ustaviti takim zmotam in napčnemu mnenju. Tako se ljudstvo zapelje in krivični spisi ga zmotijo, resnica in zavernitev mu pa dostikrat ne pride do ušes.

7. Slehern, kateri se ponaša s svojim nemškim rodom, naj zato dobro premisli, kaj nam je pridobilo pri družih narodih slavno ime: „deutsche Biederkeit“, namreč to, da smo vse mirno preiskovali, vestno presojevali, in zvesto ravnali. Ne prederznem se svoje zasebne misli o jezuitih komu vsilovati: vendar smém slehernemu, kateri zoper ves red zavoljo očitnega napčnega mnenja tako hitro sodi, vprašanje na serce položiti: ali si je kedaj prizadeval zastran taci obdolževanj čisto resnico zvediti, in še le po zvestem preiskovanju soditi? Ako tega ni storil in misli, da smém ljudsko mnenje imeti za resnico, ga spomnim neke enake ljudske sodbe, namreč o Kristusu. Sodnik, ki je poznal nedolžnost, je rekel: Zares, ne najdem krivice nad tem človekom. Ljudstvo pa je zavpilo: Križaj ga, križaj ga!

Tako govori luteranski državnik po natanki in vestni preiskavi. Škoda, da ta knjižica ni več natisnjena; zakaj ne — je očitno.

K koncu le še vprašanje dostavimo: Čigava sodba je bolj veljavna, in pravična, naštetih učenjakov, ki so natanko vse preiskovali in jezuitom slavo peli, ali pa današnjih liberalskih pritlikavcev, ki v svoji slepi strasti in plitvi enostranski vednosti slavni red čertijo in čer-nijo, zlasti zato, ker je njihovim brezverskim naklepom na poti? Neenostranska zgodovina je že davnej odgovorila in tudi sedanost glasno odgovarja slehernemu, kdor je še sposoben za resnico in pravico. Vsakteri tedaj, kdor ima še serce za resnico in dobro reč, se sme z dobro vestjo in brez straha pridružiti našemu nadušenemu klicu: Slava jezuitom!

— a —

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Osemdesetletni rojstni dan Pija IX preteklo sredo je bil častitljiv dan za vesoljno Cerkev, častitljiv dan po vsem svetu. To je bil dan veselja in upanja za prave katoličane, dan zamerze in obupljivosti za sovražnike sv. Cerkve, kateri Piju skoro neprenehoma smert napovedujejo, pa ga le ne morejo spraviti izmed živih.

Po več cerkvah, nekaj tudi v Ljubljani, so imeli zjutraj posebno sv. mašo za prečastitljivega namestnika Kristusovega, in obé katoliški družbi ste ravno tisti dan telegrafično naznanili svoje goreče vošila sv. Očetu v Rim. Pri Šmarnicah, pri katerih sa med drugim tudi za sv. Očeta moli, so vse ljubljanske cerkve napolnovane, kakor je čutiti, precej bolj kakor druge leta.

V mescu majniku, v Marijnem mescu, je zagledal svetlobo svetá veliki papež, ki je prejel ime „Marija“ in ki je zopet Mariji toliko čast skazal z razglasenjem njenega neomadežanega spočetja. Ima pa Janez Marija v resnici prav posebno pomoč Marije Neomadežane. Koliko veliko mlajših od njega, ki so bili njegovi nasprotniki, ki so njegove smerti željno čakali, je pred njim umerlo! Koliko že zdaj samo v Rimu, odkar so se Rima polastili! Terdno se zanašamo, da Pij Marija bode na prošnje svoje nebeške pomočnice živel še delj kot veliko njegovih sovražnikov, da bode doživel tudi zmago nad peklom in njegovimi služabniki.

Pij IX, mučenec na stolu sv. Petra, je tedaj doživel

osemdeseto leto svojega življenja, doživel petdeseto leto svojega mašništva, doživel celo Petrove leta kakor papež na rimskem stolu. Kako je to imenitno in častitljivo!

Bog živi še mnogo in prav mnogo lét Pija IX, našega prečastitljivega papeža, velikega mučenca 19. stoletja, v veri nezmotljivega Kristusovega namestnika! Živi ga v veselje in zveličanje Slovencev in vesoljnega sveta!

Te dni smo poslali do apostolskega poročnika na Dunaj tudi darorove za sv. Očeta, namreč zamenjeno v avetr. veljavo 474 gld., kar je bilo v ta namen darovanega mesca listop. 1871. Bog plačaj dobrotnikom, ki se spominjajo namestnika Kristusovega v njegovi ječi.

Prečastiti o. Salezij Volčič, okrajni definitor, bivši provincijal itd. itd., so se po nalogi iz Rima te dni zopet podali kakor „general-vizitator“ na obiskovanje dveh provincij serafinskega reda. Pervič bodo obiskali češkomoravsko okrajino sv. Vavlaava z 19 samostani, in potlej okrajino galiških frančiškanov „Žalostne M. B.“ z 9 samostani. Bog daj srečno popotvati in zdravo poverniti se našemu še v starosti mnogodelavnemu preč. g. rojaku.

Varite se slepijstev! — Iz teržaškega okraja imamo naznanilo, da neki „Fr. Tr.“ v R. pri Terstu je že marsikterega osleparil, pa nobenemu pomagal, namreč kakor zdravnik z nekakim „rotenjem“ in „magnetizmom“. V zavezi je neki tudi s Kranjskimi opravniki, od koder se mu bogati bolniki naznanjajo v omenjeni namen. Pazite toraj, Kranjci in Slovenci sploh!

Pred nekimi tedni je pa „Slov. Gospodar“ svaril pred brusačem, ki zanikarne britve po 5 gld. prodaja, ki so le malo vredne. Šel je menda iz Štajerskega proti zidanemu mostu.

Varite se ljudje, goljufov je veliko! Trojni antikristovi predhodniki so posebno nevarni: eni zalezvajo vaš denar, ki ga že tako malo imate; — drugi vašo čednost; zopet drugi tudi vašo vero.

S Kostanjevice na Dolenskem.*) Več dopisov že smo brali od tod, kateri niso bili nič kaj veseli. Naj jaz kaj bolj veselega dopišem. Ne morem s terpeti, da bi nekoliko ne popisal naših krasnih „Šmarnic“, za ktere se imamo zahvaliti našima verlima v. č. gg. duhovnoma. Verli in goreči naš g. kaplan F. K. je v čast naši dobri Materi Mariji naš veliki altar tako krasno in umetno ozaljšal, da ga skoraj ta mesec ni več razločiti; ves je prenovljen s svečami in šopki, katerih naša mila mladina vesela donaša. Pač je lepo viditi, kako mali šolarčki pritekajo in lepih cvetic nosijo Mariji v dar! V sredi vel. altarja je postavljena prav umetno izdelana podoba Marije Device, ozaljšuje jo lepo belo zagrinjalo, nad katerim je z velikimi čerkami pomenljiv napis. Spodej so sveče v oboku nataknjene, da se vidi kakor da bi Marija stala v gorečem polmescu, tudi pri oknjih prezbiterije so nad rudečimi zagrinjali primerni napisi. Čuditi se mora človek, kako je vse lepo in kako veličansko.

Ne morem zamolčati, kako veličastno smo tudi pri nas obhajali veseli dan 13. maja, t. j. 80letni rojstni dan našega sv. Očeta Pija IX. Tudi pri tej slovesnosti se je zopet pokazalo, kaj vneti duhovni za povzdigo sv. vere storiti zamorejo.

Zjutraj ob treh lepo zbrano zapojó zvonovi iz visocih lin, in naenkrat se strelj razlega po naši lepi okolici, in to veličastno germenje možnarjev se je zopet ponavljalo pri slovesni sv. maši, pri kateri se je jako veliko pobožnih farmanov zbralo in tako združeno za rešenje sv. Očeta, za spreobrnjenje grešnikov Vsegamogočnega prosilo. Kaj ginljivo je bilo viditi, ko je po sveti maši naša mladina in tudi veliko odrašenih pristopilo k mizi

*) Že v zadregi nekoliko obkrajšano.

Gospodovi in sad sv. Obhajila v namen sv. Očetu darovalo, naj jim Bog dneve britkosti in terpljenja polajša, jih še mnogo lét ohrani in jim dá kmalo zmago sv. cerkve doživeti. Popoldan smo v ta namen imeli pete litanije Matere Božje.

Da smo pa tudi svečanosti tega dneva še nekoliko bolj povikšali, smo bili v cerkev dve prav lepi podobi sv. Očeta postavili, pod kterima so naslednji napisi in sicer na prvem:

Slava Piju IX!

Papežu Marijnemu, Očetu našemu, ki so nad 53 lét mašnik, skoraj 26 lét papež, in 13. maja l. l. 80letni starček.

Bog jim skoraj zmago sv. Cerkve gledat daj,
In enkrat priti v sveti raj.

Pri drugi:

Deb' se pač vse oživel
In nad zvezde zadonelo:

Blagor Piju našemu Očetu! Blagor, blagor, blagor Bog jim daj!

Tako vidiš, dragi čitatelj, da ni pri nas tako „liberalno“, kakor bi si utegnil kdo misliti iz nekterih dopisov v Tagblattu, kteri so naša duhovna tako hudobno gerdili.

Prošnja za pogorelce.

V križevo sredo, to je 8. maja, je po nezadostni previdnosti pri razstreljanji kamnov se ogenj vnel, in v malem času je 13 hiš z vsimi poslopji, nekterim do čistega pogorelo. Že pred so bili iz vasi Studenca nar bolj revni, in zdaj so postali popolnoma siromaki. Pičli živež z obleko vred je zgorel, ker ljudje so bili veči del na polju, in tako zlasti prvi, kjer je ogenj vstal, celo nič niso rešili. Ubogi nimajo ne kuhe, ne posode, ne zerna žita. Dobro je, da so bili že fižol posadili. Sadja ne bo nič, čeravno je lepo kazalo; marsikteri si je denar za žito izposodil na sadje, zdaj pa je vse opaljeno. Pet boljših kmetov je bilo zavarovanih. Revšina je strašna. Pod milim nebom morajo nekteri s svojo na pol golo družino prebivati ter čakajo jokajoč pomoči usmiljenih ljudi. Na Dolenskem že tako vse strada. Prosim toraj vse, in tudi slavno kat. družbo v imenu mojih ubogih nesrečnih pogorelcev za mile darove; reveži so veliki, naj bodo posebni milosti priporočeni.

Tudi jest s cerkvijo vred sem bil v nevarnosti; ako bi bila burja potegnila, cela vas, farovž in cerkev, vse bi bilo pogorelo. Bog bodi sto- in stokrat zahvaljen, da nas je obvaroval še te nesreče! Bližajo se imenitni in veseli prazniki, ali Bogu se smili! za nas bodo žalostni, kjer ni družega kot jok in zdihovanje slišati. Bog se nas usmili in pa usmiljeni ljudje!

Na Studencu, 11. majnika 1872.

Mih. Šos, fajmošter.

Pristavek. Na to pisanje sem precej poslal zadnjih 20 gl. 30 kr., kar je bilo še iz zbirk za stradajoče. Upam pa, da bodo dobrotni Slovenci skoraj tudi za te nesrečne brate še kaj storili. Naj bodo vsim usmiljenim srcem goreče priporočeni. Sej vsak vé, da milošnja je eno naj lepših in naj zaslužljivših dobrih déł. Vr.

Razgled po svetu.

Poljsko. Govori in obravnava se sadaj o pomirjenji med Rusi in Poljaki. To prašanje je velike tehtnosti zarad nasledkov v deželskem in duhovskem oziru. Poljski izseljci se menda v velikem številu povračajo iz pregnanstva v Varšavo, in v Petrogradu se dogovarjajo za popolno pomirjenje s Poljci. Kakor piše „Ruski mir“, sadaj ondi bivajo naj odličniše varšavske veleumnosti ter „inteligencije.“

Memogredé deželske nasledke takega pomerjenja je vredno, da zavernemo pozor na sad v oziru na katoliško vero. Zanašati se je, da bode Rus tudi v verskem oziru odjenjaval od mnogo očitanege samosilstva in dovolil Poljakom saj nekoliko verske svobode, če tudi se je bati, da utegne v začetku ta svoboda biti bolj v besedi kakor pa v resnici. Vsakako bode naloga katoličanom ta, da katoliško resnico, ki ima že sama nepremagljivo moč, podpirajo še prav posebno z vedo in inteligencijo. Studirati, pisati, pojasnovati in delati po duhovno na vso moč je treba zlasti katoličanom, kteri prihajajo z razkolci v tesnejo dotiko. Slomšekova bratovšina ss. Cirila in Metoda spolnuje svojo nalogo že veliko let zvesto, spolnuje naj jo z molitvijo toliko gorečniše zdaj, da luč spoznanja posije toliko hitreje nad nesrečne in v veri slabo podučene brate v velikem ruskem carstvu in na Turškem.*) Pomirjenje Poljcev z Rusi utegne marsikterim poljskim velikašem in vročim narodnjakom za njih katoličanstvo nevarno biti; toda pomisliti bode Poljakom tudi to, da le katoliška vera jih zamore obvarovati, da ostanejo kakor narod Poljci; — ako se v veri porusijo ter razkolci postanejo, se bode utopila v rusovstvu tudi njihova narodnost. Se ve, da ta nagib je le za slabe, v veri ne vrtrjene; pravi nagib je za moža edina katoliška resnica ter zveličavnost v katoliški Cerkvi. Komur ni na tem ležeče, da bo zveličan sam in njegova deržina po smerti, takemu je malo pomagati.

Lažnjivi Dreydorff tudi v Ameriki osramoten. Ta nesramnež iz Lipsije (Leipzig) se je v neki brošuri nedavno lagal, da je med vsimi evropskimi mesti v Rimu naj več nezakonskih otrók in naj več morij. Liberaluhi so kaj zvesto za njim laži trosili po svojih časnikih, papeža in katoličane kajfali; toda kmali so bili katoliški časnikarji Dreydorffove gerdobne obrekovanja odkrili, n. pr. „Vaterland,“ — 6. apr. pa ima Baltim. „Volksztg.“ spis z napisom: „Zahlen entscheiden, dass die deutschen Infidels freche Lügner sind.“ V tem spisu so overžene nesramne obrekovanja in dokazano je, da v oziru na „pankerstvo“ so ravno nekatere nemške mesta naj bogatejša, laške pa v zadnji versti, v naj nevgodniši kategoriji je 21 nemških, v naj vgodniši 6 italijanskih mest. — Pisarskim ciganom verjeti naj se tedaj sleherni varuje; ti ljudje pačijo zgodovino, kazé občinsko mnenje, kazé vse pošteno, oni počenjajo satanovo delo, ker so njegovi sužnji. — (Volksztg. zlasti citira: Otto Hausner's: Vergl. Statistik von Europ.)

Dr. E. Preuss, nekđaj protestanski zasebni bogoslovski učitelj na berlinski univerzi, je v „Literar. Handweiser-ji“ 9. sušca 1872 naznanil, da se je 1. grud. 1871. odpovedal profesorstvu na luteranski „Konkordia-Colegiji v St. Louisu v Ameriki, 26. pros. 1872 pa prestopil v katoliško Cerkev. Ob enem preklicuje svoje učene dela, ki jih je spisal še kakor protestant: v oziru na neomadežano spočetje, — o opravičenji grešnika, — do škofa v Paderbornu, in o trienskem cerkvenem zboru.

Tacega moža prestop in spreobrnjenje je pač tehtno, kakor tudi veljavno njegovo spričevanje.

Iz Ljubljane. Na vošila poslana po predsedniku in podpredsedniku sv. Očetu za osemdeseti rojstni god v Rim je prejela katoliška družba naslednji ljubeznjivi odgovor:

Sv. Oče naznanujejo zahvalo katoliški družbi v Ljubljani za njene vošila in vse iz serca blagoslovijo.
J. kardinal Antonelli.

*) Ali bi ne bilo dobro v tej bratovšini odsek napraviti, kteri bi dajal na svitlo bukvice, s kterimi bi se pojasnovala zmote ter se delalo za povernitev nezedinjencev v katoliško Cerkev?

Katoliško političko društvo pa je na svoje vošilo, poslano po predsedniku gosp. dr. J. Sterbencu, dobilo enako vesel in častin odgovor:

Tvoje daljnopisno naznanilo je bilo sv. Očetu prav prav drago, in oni družbo iz globočine serca blagoslovijo. J. kardinal Antonelli.

Katoliška družba si je napravila prelepo zastavo, ktera bo 26. maja ob 5 popoldne v nunski cerkvi blagoslovljena. Ljubljanske gospodičine, ki so lepo delo doveršile, so si pridobile veliko zaslugo za kat. družbo. Bog jim plačaj njih trud in gorečnost!

Kako se Tagblatt umiva. — Tagblattu se je zljubilo svoj undanji strastni in krivični napad na nunske šole še lepšati in opravičevati. Ta je pa spet lepa!

Okajfal je bil nune, kako da so „unnatürlich“, tedaj nekaki spački, da se odrejajo deklice v njih šolah „svetohlinsko“, „brezmiselno“, da ne o veri in ne o življenju ne dobé nič pravega zapopadka, da včasih tudi neusmiljeno z njimi delajo; pital je poštene redovnice z „wundergläubige Nonnen“, s pripovedovavkami „von Wundergeschichten“, roge jim kazal z „Bräute des Himmels“, s „Knechtung durch die Oberin“, „Duckmauseri“, „lebendig hinter den Mauern begraben“, njih poklic mu je „frommer Wahn“, „geistige Beschränktheit“, samostanstvo pa „nicht mehr zeitgemässes Institut“ itd. Ko je Danica na luč postavila njegovo srovost in laži, se je pa pohulil, češ, da je pisal „čisto objektivno“ ali priprosto, brez strasti in enostranosti! Ali ste že vidili tako nedolžno jagnje, kakor je ljubljanski Tagblatt?

In kaj poreče toliko v samostanih izučenih ljubljanskih in drugodnih gospá, gospodičin, gospodinj itd., ki so po Tagblattovem modrovanju blezo „svetohlinstvo“ domu prinesle in brez glave domu prišle? Skoraj vse ljubljansko ženstvo je vživalo odrejo v samostanu; je tedaj vse svetohlinsko in brezmiselno! Po pravici se razodeva nejevolja od prav veljavne strani zoper tagblattovsko lažnjivost in neolikanost.

Poglejte pa smešno Tagblattovo vojskovanje. Potem ko je sam tako hrastovo pisal, kakor smo unkrat in danes omenili, pa Danici prilastuje kdo vé kake „Wutausbrüche, wütendes Geberden...“ Prašam odkritoserčne čitatelje: ali ste res kaj tacega brali v odgovoru do Tagblatta v zadnji Danici? Berite še enkrat, in povejte, koliko unc sramožljivosti ima še Tagbl.? Molčimo o njegovem zmerjanj duhovnov, za ktere nima več lepega imena, temuč dostikrat ropotá in z gerdimi besedami rohní po šegi „Karsthansovi“ im „Bauernkriege“ o Lutrovem času.*)

Druga lastnost njegovega vojskovanja ni nič večí hvale vredna. Tího kakor miška se je ognil glavnih overženj v našem odgovoru in menil je, da bo s citiranjem nekterih izterganih stavkov iz Danice skupljene pisice otrešel. Ali misliš, da je svet slép? In koga ne bo sméh lomil, kako se je ta junak v pomanjkanji orožja „ad nem“ celo v nedolžnega nunskega kateheta zaletel natanolcevaže, da so od tam strele letele na njega! Ako so pa že od nekđaj nunske šole preblago učilišče do malega vse ženske mladine ljubljanskega mesta, ter ne hodiyo kar samo otroci v šolo, temuč tudi starši in ljudje vsih stanov v velikih množicah k spraševanjem, in so sploh deržine s samostanom v znanji in zvezi, je pač misliti, da še drugi razun samostanskih duhovnov o samostanu in njegovih šolah vedó kaj, in pa kaj boljšega, kakor mnogi tagblattarji iz lažnjivih in obrekljivih „romanov“.

Kar tiče sposobnost in zmožnost za žensko odrejo in uk, pristavimo še to, da nune se vsemu spraševanju in skušnjam podveržejo, kakor drugo učiliško osebstvo; ako tedaj bi nunske šole zaterli, bila bi to očitna krivica in znamnje, da je nastalo očitno preganjanje kloštrov, kakor na Laškem. K sreči pa dozđaj še nimajo „Ubrikovavci“ razločiti, kdo je zmožen za učenje in kdo ne.

Zlata vredna je Tagblattova doslednost, ako se namreč „zmešnjava“ na zlato tehniko deva. Zakaj unkrat je zabavljaj zoper žensko odrejo in vodstvo v nunskih šolah; zdaj pa nune miluje, da imajo pravoverne katoliške duhovne za svetovalce in vodnike, „die vom Geiste der Intoleranz und Infallibilität befangen sind.“ Ako še pristavimo, da Tagblatt klostre imenuje, „die letzten Schlupfwinkel des klerikalen Regimentes“ potlej vsak vidi, da se je čuk vjel in pokazalo se je vse njegovo perje. Duhovni v klostrih naj bodo puntarji zoper papeža, „döllingerjanarji“, nune pa „döllingerjanke“, potlej bode ta Tagblatt in pa kaki časniški jud morda že še kako z njimi poterpela.

Poterjenja prejetih darov.

Ravno ko smo dokončali tretji sprevod prošnjega tedna, nam doide 40 gld. iz zbirk Zg. Danice in nehoté sem se spominjal evangelijske besede: „Kdor prosi, prejme!“

Veselih serc hvaležni zdihi naj bodo vsim blagim dariteljem nekoliko povračilo za njihovo ljubezen! Marija, rajska šmarnica, naj vam blagoslov izprosi!

V Postojni 10. maja 1872. Jan. Hofstetter, dekan.

Iz Harij, 10. maja. — Za poslanih 20 gl. za naše reveže: Bog poverni vsim dobrotnikom! Obdarovani hvaležno zanje molijo.

Ant. Ponikvar, ekspozit.

V imenu revežev vsim dobrotnikom serčno zahvalo naznanjam za 40 gld., ktere ste mi dali v razdeljenje med stradajoče. Naj jim Bog obilno povrača. — Ker je pa pri nas velika revšina zavoljo slabe lanske vinske letine, zato bi prosil še kaj pomoči, ako bi bilo mogoče. Pri sv. Duhu 12. maja 1872.

Mart. Zagorjan, župnik.

Hvaležno poterdim, da sem poslanih 30 gold. za reveže Radeške fare prejel in razdelil. Obdarovani bojo pri šmarnicah, ktere se pri nas močno obiskujejo, molili za vse dobrotnike. Če imate še kaj denarja, ne pozabite tukajšnih revežev.

V Radečah 15. maja 1872. A. Pavlič, fajm.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Č. g. Fr. Cirar, kapitelški vikarij v Novem mestu, gre začasno v pokoj; na njegovo mesto pride č. g. Jurij Jarc, kapl. v Št. Mihelu pri Novem mestu; v Št. Mihel č. g. Jan. Virant iz Ternovega na Notranj. Čast. g. Ign. Okorn, lok. pod Lipo, je dobil senožeško faro, in lokalija podlipska je razpisana 11. maja. Č. g. Maks. Rumpler, fajm. na Lipoglavu, gre v pokoj in fara je razpisana 13. maja.

Dobrotni darovi.

Za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem. Fara Srednja vas v Bohinu 17 gld. — Z Zalega loga 1 gld.

Za sv. Očeta. Neka oseba iz Leš 1 gld. 90 kr. — G. A. Sm. 2 gld. — Hči K. Koš... prosi blagoslova za srečno zadnjo uro svojega Očeta 1 gl.

Iz št. Vida pri Ipavi 36 gl. z zaznam. nameni prejel. (Za „B. gr.“ in „Jutr.“ oddal v kn. šk. pis. Vr.)

*) Gl. Bolanden's Schriften, 1. in 2. zvez. 1872. (Pri Kleru.)